

קצו של המודיעין האנושי: כיצד צומצם העיסוק ביומינט מאז שנות השישים של המאה העשרים

ברדלי א' לואיס

איסוף מודיעין ממקורות אנושיים (Humint) היה כלי מרכזי להשגת יתרון על האויב מאז שחר ההיסטוריה. היומינט נקשר מאז ומתמיד לסחר במידע ולצורך לשתף פעולה עם טיפוסים לא נעימים, אולם המידע שהגיע מאותם טיפוסים התגלה לרוב כחיוני וכחשוב להתגוננות מפני איומים ולהשגת יעדים. בחמישים השנים האחרונות היו שלושה ממשלים בארצות הברית שניסו לשים קץ לאיסוף מודיעין בשיטת היומינט. היחס השלילי כלפי שיטת איסוף זאת והמעורבים בה עבר מהתחום החשאי למישור הפומבי, והתדמית של היומינט השתנתה בשל שיקולים פוליטיים שלא היה להם קשר להישגיה של השיטה או לכישלונותיה.

מילות מפתח: יומינט, סיגינט, איסוף, נשיא, ועדת צ'רץ', תובע כללי, מודיעין, DNI, מסחר

מבוא

החלטתו של שר המשפטים והתובע הכללי של ארצות הברית, אריק הולדר, לבקש מתובע מיוחד לחקור אנשי CIA שחקרו טרוריסטים באתרים מחוץ לארצות הברית, כדי לבחון אפשרות להעמידם לדין פלילי, היא הדוגמה האחרונה והבוטה ביותר להתערבות פוליטית מצדו. זאת, למרות שהולדר נכנס לתפקידו כשהוא מבטיח לסלק כל סימן לפוליטיזציה במשרד המשפטים.¹

בחינת המתאם בין ועדת צ'רץ', שהוקמה בארצות הברית בשנות השבעים של המאה העשרים, ובין הממשל של הנשיא אובמה, עשויה להסביר את הלך הרוח

ברדלי א' לואיס, נשיא ומייסד, Beartrees LLC

כלפי פעילותה ושיטות עבודתה של קהילת המודיעין האמריקאית. דיוני ועדת צ'רץ' הסתיימו בפרסום 14 דוחות על מבצעים של ה-CIA ועל התנהגות בלתי הולמת של סוכנויות מודיעין אמריקאיות, ובכלל זה מזימות להתנקש בחייהם של מנהיגים זרים. התובע הכללי בממשל אובמה החליט לבחון מחדש את המבצעים של קהילת המודיעין האמריקאית, ובמיוחד את תחום המודיעין האנושי של ה-CIA. הולדר הכריז כי הוא מחויב "להיצמד לעובדות ולחוק"², אך התעלם מכך שתובעים מיוחדים כבר בחנו את ההאשמות על התנהגות לא הולמת של ה-CIA, חקרו אותן, והגיעו למסקנה שלא להעמיד איש לדין, למעט קבלן חיצוני אחד שהואשם בתקיפה.

הצעתו של התובע הכללי של ארצות הברית להעמיד לדין אנשים בקהילת המודיעין האמריקאית בגין תפקודם במהלך חקירות של עצירים, מסרסת למעשה את קהילת המודיעין. הצעה זו, שהייתה אחד המהלכים הראשונים של הולדר וזכתה לגיבוי של הבית הלבן, ביטלה למעשה את עוצמתו של ה-CIA והפכה אותו לגוף חסר תועלת ובלתי רלוונטי. ללא היכולת של סוכנות הביון המרכזית להשתמש בטכניקות החקירה הנרחבות שהיו לה, המידע שהיא תאסוף בשטח לא יהיה בעל ערך כבעבר.

המלחמה העולמית בטרור הייתה תלויה מאז ומתמיד ביומינט. הוצאת הגורם האנושי מהמבצעים המודיעיניים מותירה את ההסתמכות על אמצעים טכנולוגיים לאיסוף מודיעין כשיטה הגוברת על כל שאר שיטות האיסוף המודיעיני. לפי העיתון "וול סטריט ג'ורנל", "באמצעות האיום להעמיד לדין עובדים של ה-CIA, ממשל אובמה לוקח על עצמו את האחריות לבעיות שיתפתחו בעתיד, בעיות שהוא עצמו יסבול מהן. הדבר דומה לחקירות של ועדת צ'רץ' וועדת פייק בשנות השבעים של המאה העשרים"³.

ועדת צ'רץ' הוקמה על רקע כישלונות מודיעיניים במהלך מלחמת וייטנאם. קבוצה של סנטורים, בהובלת הסנטור פרנק צ'רץ' מאיידהו, חיפשה אז דרך להנחית מכה קשה על משרד ההגנה וקהילת המודיעין של ארצות הברית. כאשר המלחמה בווייטנאם הסתיימה, וסדר היום השתנה לעבר קיצוצי תקציבים ומניעת חימוש גרעיני, הלך הרוח בארצות הברית נטה יותר ויותר נגד משרד ההגנה וקהילת המודיעין. הדיונים בוועדת צ'רץ' שימשו לא רק כדי ללמוד על האירועים השונים והשלכותיהם, אלא גם כדי להביך את הדרגים הבכירים של שני גופים אלה. לימים הואשמה הוועדה באחריות לכישלונות של קהילת המודיעין האמריקאית, שנבעו מההגבלות שהטילה, כאשר ההאשמה החמורה ביותר הייתה סירוסה למעשה של קהילה זאת. ואכן, הפיקוח על קהילת המודיעין האמריקאית והאישור לפעולותיה הפכו למטרה בפני עצמה עבור הסנאט ובית הנבחרים, והובילו בשנים שלאחר מכן לכישלונות מודיעיניים שעלו בחיי אדם רבים.

הבית הלבן ומשרד המשפטים של ברק אובמה פועלים במטרה לגבש את קהילת המודיעין האמריקאית באותה מתכונת עליה המליצה ועדת צ'רץ'. פירוש הדבר הוא שתוטל הגבלה ממשית של היכולת לאסוף מודיעין אנושי ומודיעין אותות גם יחד. במילים אחרות, היכולת להגן על המולדת תושפע מהחלטות שמתקבלות בחדרי ישיבות ולא בשדה הקרב. לקח מרכזי שהופק ממלחמת וייטנאם היה שהפוליטיקאים הם לא אלה שיכולים לנצח בקרב או להגן על החיילים. ארצות הברית של ברק אובמה צועדת בניגוד ללקח זה.

יומינט

אחת ההגדרות המקיפות ביותר ליומינט מופיעה באתר האינטרנט של לשכת החקירות הפדרלית (FBI), ומנוסחת באופן הבא: "יומינט הוא איסוף מידע ממקורות אנושיים. האיסוף יכול להתבצע בצורה גלויה, לדוגמה כאשר סוכני FBI מראיינים עדים או חשודים, או שהוא יכול להיעשות באמצעים סודיים ונסתרים (ריגול). איסוף מודיעין אנושי בתוך ארצות הברית הוא באחריות ה-FBI".⁴

איסוף המודיעין של כל גופי קהילת המודיעין האמריקאית כולל אמצעים שונים של מעקב ואיסוף, כל גוף בהתאם למשימותיו הספציפיות. אמצעים אלה כוללים את כל שיטות האיסוף המסתיומות בסיומת "נט" (יומינט, סיגינט וכדומה), וכן כלי טיס בלתי מאוישים וצורות אחרות של איסוף. סטיבן או'הרן מציין כי: "למרות שקציני האיסוף מיומנים בנוהלי הגנה על מקורות, תהליך האיסוף אינו חף מסיכונים: במקרים רבים יש צורך במפגש אישי בין המקור ובין קצין האיסוף לצורך העברת המידע. תשומת לב רבה מוקדשת לבחירת האתר הנכון לפגישה, אך רוב הפגישות חייבות להתקיים בשטח אויב או בבסיס מבצעים קדמי. בשני המקרים לא ניתן להבטיח בוודאות שהמפגש לא יתנהל תחת עיניהם הצופות של האויב או בעלי בריתו".⁵

אחד הגורמים המגבילים את גודלה והיקפה של רשת המקורות האנושיים הוא מספרם של אנשי המודיעין המיומנים ויכולותיהם. קציני איסוף מיומנים מהווים במוצק פחות מחמישה אחוזים מכלל העובדים בארגונים הפועלים נגד גורמים העוסקים בחתרנות ובהתקוממות, ויכולתם לפתח מקורות אנושיים ולאסוף מהם מודיעין היא מוגבלת. התקשורת בין קצין איסוף ובין המקור שלו מוגבלת בדרך כלל בשל שיקולים ביטחוניים, ולוח הזמנים של תגובת המקור האנושי לצי"ח מודיעיני ספציפי הוא דבר שלא ניתן לחזות אותו מראש. ריברה ואחרים מציינים כי: "החשש מפעולות תגמול נגד משתפי פעולה הוא ממשי, וההשלכות של פעולות כאלו הן מחרידות. לפי נתוני האו"ם, באפגניסטן בלבד נרצחו בשנת 2010 462 איש כנקמה על שיתוף פעולה עם כוחות הקואליציה – מספר כפול מאשר בשנה שקדמה לה. מספר זה אינו כולל, כנראה, מקרי רצח רבים באזורים מרוחקים, כמו

עריפת ראשים, משום שתושבי הכפרים המפוחדים חוששים לדווח עליהם.⁶ יחסים אישיים וישירים עם מקורות יכולים גם הם להוות סכנה לקצין האיסוף. כך, למשל, בדצמבר 2009 נהרגו שבעה קציני איסוף באפגניסטן על ידי מקור ששימש כסוכן כפול ופוצץ עצמו עם חגורת נפץ. הוא עשה זאת לאחר שקיבל מאנשי הקשר שלו אישור כניסה לבסיס צבאי של כוחות הקואליציה.⁷

השימוש ביומינט הוגבל מאוד בסביבה הפוליטית הנוכחית בארצות הברית, הן מכוח צווים נשיאותיים והן על ידי ראש המודיעין הלאומי. במסגרת זו הותקנו צווים ותקנות שנועדו לפקח על פעילויות, כמו איסוף בשיטת יומינט, חקירות ושיטות אחרות המשמשות להגנה על הביטחון הלאומי. שיטות אלו לא נדונו בעבר, אך כיום הן גלויות לעיניו של הקונגרס האמריקאי וחייבות לקבל אישור לפני השימוש בהן, דבר הגורם לעיכובים ביכולת לאסוף נתונים בזמן אמת.

הוראה מספר 304 של קהילת המודיעין האמריקאית, ממארכ 2008, קובעת כי:

ראש המודיעין הלאומי מחויב להבטיח כי פעילויות יומינט יתנהלו באופן מקצועי, משולב, מתואם ועל פי סדרי עדיפויות; כי גורמים של ממשלת ארצות הברית המעורבים באיסוף מודיעין באמצעות פעילויות יומינט, בפעילויות של ריגול נגדי או בפעילויות המערבות שימוש בשיטות חשאיות, יהיו מתואמים ולא יימצאו במצבי קונפליקט עם פעילויות היומינט של קהילת המודיעין; כי מומחים ליומינט יעשו שימוש בסטנדרטים בסיסיים משותפים; כי תהיה שקיפות בכל הנוגע ליכולות התומכות ביומינט, כדי לאפשר לכל הגורמים בקהילת המודיעין להפיק תועלת מהישגים טכניים או אחרים.⁸

העיסוק של התובע הכללי הולדר ושל הנשיא אובמה בשאלות הנוגעות לשימוש ביומינט יצר אצל הציבור האמריקאי את הרושם כי נגרם נזק שלא לצורך לקהילת המודיעין של ארצות הברית. כך, למשל, ב־21 בספטמבר 2009 הפצירה רשת הטלוויזיה "פוקס ניוז" בנשיא אובמה לעצור את העיסוק בנושא זה. אובמה מצדו הצהיר: "אני מעריך את ראשי ה־CIA לשעבר על כך שדאגתם נתונה למוסד שהם סייעו לבנייתו, אך אמשיך לדגול בעיקרון שאף אחד אינו מעל לחוק".⁹ בנוסף לכך אמר אובמה בתוכנית החדשות *Face the Nation* של רשת הטלוויזיה CBS: "כנשיא ארצות הברית, אני רוצה לאשר שאף החלטה שלי לא נועדה לבטל החלטות של תובעים, שתפקידם הוא לשמור על החוק".¹⁰

שבעה ראשי CIA לשעבר כתבו במכתב לנשיא אובמה כי המקרים שאותם ביקש התובע הכללי לבדוק כבר נחקרו על ידי סוכנות הביון המרכזית ותובעים מיוחדים בעבר, וכי אם חקירות אלו יפתחו מחדש, הדבר יקשה על קציני ה־CIA להישען בעתיד בצורה בטוחה על ההנחיות המשפטיות שהם יקבלו. אותם ראשי CIA לשעבר ציינו שההחלטה לפתוח מחדש בחקירה פלילית יצרה אווירה של

סכנה מתמשכת לקהילת המודיעין האמריקאית, במיוחד בקרב אלה מתוכה המעורבים ביומינט.

ההחלטה של התובע הכללי לחקור את פעילות קהילת המודיעין של ארצות הברית ניתנת לפירוש כהפגנת עצמאות שלו כלפי הנשיא אובמה, וזאת בניגוד חד לקודמיו בתפקיד זה, לגביהם טענו מחוקקים משתי המפלגות שהם ניהלו את משרד המשפטים כמשרד לוויין של הבית הלבן. אריק הולדר אמר לעמיתיו שהוא שוקל חקירה מצומצמת, שתתמקד אך ורק בחוקרי CIA ובעובדים חיצוניים ש"חצו בבירור את הקו", הפרו את הנחיות ממשל בוש והיו מעורבים במעשי התעללות. פנייה של הולדר לדרך זו עשויה לגרור אחריה השלכות פוליטיות. זאת, כתוצאה מהעמדתם לדין של קומץ עובדים בדרג נמוך בלבד, ולמרות שמבקרים רבים של ה-CIA רואים בחריגה מההנחיות דפוס פעולה מקובל של סוכנות הביון, שזכה להעלמת עין מצד בכירי הממשל.

תובע כללי אגרסיבי לא היה מסתפק בחקירת עובדים ברמה הנמוכה בלבד, אלא מטפס בשרשרת הפיקוד ומגיע לחקירה פלילית מלאה של גופי המודיעין – סוג החקירה הפלילית הרחבה וחסרת הגבולות שממשל אובמה אמר שהוא מעוניין להימנע ממנה. למעשה, הולדר הכניס את עצמו למצב מביך: ב-2013 הוא הצליח, בניגוד למחאות מצד ה-CIA, להביא לפרסום של מזכרים של משרד המשפטים האמריקאי מתקופת ממשל בוש, שהתירו את השימוש בטקטיקות חקירה, כגון חבטות ראש (head slapping), הטחה לקיר (walling) והדמיות של הטבעה (waterboarding). המסמכים גם חשפו את הציבור לשיטת העינויים.¹¹

הפוליטיזציה של איסוף המודיעין והעלאת הסוגיה על סדר היום לא שינו את שיטות העבודה ולא גרעו מתחומי האחריות של העוסקים בכך. במישור האקדמי ממשיכים לשאוף לשקיפות, בעוד שבמישור הפוליטי שואפים לקבל את הדברים כפי שהם. מדובר בשני קווים שכמעט אף פעם לא נפגשים. מאמר זה הוא אקדמי ופוליטי גם יחד, שכן באווירה השוררת כיום קשה מאוד להפריד בין השניים. אמנם, הסטנדרטים של איסוף המודיעין השתנו במהלך השנים, אך המשימה נותרה זהה. התערבות פוליטית בסוגיות של ביטחון לאומי אמנם נחשבת לדבר בלתי מקובל, אך רבים חלוקים בדעותיהם לגבי מה חשוב יותר. מכל מקום, עובדה היא שהיעדר מודיעין אנושי מצד אחד והתרכזות במודיעין טכנולוגי מצד שני הניבו תוצאות מודיעיניות דלות ולא מעט החמצות של הזדמנויות.

הספרות המחקרית מראה כי שלושה ממשלים אמריקאיים לא האמינו ביומינט או לא חשו בנוח עם השימוש בו: הממשלים של הנשיאים פורד וקרטר ראו ביומינט את המקור לשגיאות ולטעויות שנעשו במלחמת וייטנאם. גישה זאת שלהם הביאה להקמתה של ועדת צ'רץ', כחלק מהצורך למצוא סיבות לכשלי אותה מלחמה.

התוצאה הייתה שוועדת צ'רץ' הכפיפה את קהילת המודיעין האמריקאית לפיקוחו הישיר של הקונגרס.

הממשל האמריקאי השלישי שהסתייג מהשימוש ביומינט היה ממשל אובמה. ממשל זה הגביר את השימוש בטכנולוגיה לצרכים מודיעיניים והפך אותה לעדיפה על פני השימוש ביומינט. הפיתוח והתחכום של הטכנולוגיה אמנם תורמים לאיסוף המודיעין, אך אין להם את אותו אפקט שיש לקשר אנושי ישיר המאפשר איסוף מידע בזמן אמת. חוסר האמון של ממשל אובמה בערכו של המודיעין האנושי הפך את הבעיה לקשה עוד יותר משהיא צריכה להיות: האיום להעמיד לדין עובדים מבצעיים של קהילת המודיעין האמריקאית בגין השיטות ששימשו אותם, הביא להרס האמון שלהם בממשל. אמון זה קשה לשיקום, והנזק שממשל אובמה גרם לתחום היומינט ולפעילות המודיעינית בכלל ממשיך להיות משמעותי ביותר.

ממצאים וניתוחם

כאשר חוקרים נושא סובייקטיבי, כגון דעיכת השימוש ביומינט בתקופות שונות או בממשלים שונים, התוצאות עלולות להיות מבלבלות. סוג כזה של חקירה הוביל בזמנו להקמתה של ועדת צ'רץ' ומשקף כיום את מערכת היחסים בין ממשל אובמה, משרד המשפטים שלו וקהילת המודיעין האמריקאית. ממשל אובמה החליש את נחישותה של קהילת המודיעין האמריקאית ואת כיווני הפעולה שלה, עד כדי פגיעה בשיטות האיסוף ובתוצאותיהן.

ההסתמכות על יומינט בממשלי קרטור ואובמה ירדה לרמות הנמוכות ביותר בהיסטוריה המתועדת. למעשה, הרעיון לפיו היומינט הוא המפתח להשגת מודיעין אמין, הלך ונחלש במהלך כל אחד מהממשלים ששלטו בארצות הברית מאז שנות השישים של המאה העשרים. זוהי התקופה שבה החלה ההסתמכות על אמצעים טכנולוגיים חדשים, הנמשכת עד היום. ככל שהיכולות הטכנולוגיות השתנו והשתכללו, כך גברה ההסתמכות על אמצעים אלקטרוניים. תופעה זו צמצמה את האינטראקציה האנושית ויצרה שיטה שבה איסוף נעשה מרחוק. הבעיה התעוררה כאשר הנתונים שנאספו היו פגומים ומשובשים בשל ההתבססות על תפיסות של גורמי המודיעין את האויב, וכאשר הממשל שהיה בשלטון לא היה מוכן להשתמש במידע שנאסף בדרך שניתן היה להפיק ממנה תועלת. תפקידו של מנתח המידע היה מאז ומתמיד, וימשיך להיות, ניתוח המידע הגולמי לצורך הפיכתו למודיעין בעל תועלת. כאשר הדבר אינו מתקיים, הנתונים שנאספים הופכים למיושנים ולבלתי רלוונטיים. זה מה שקרה בשלושת הממשלים של פורד, קרטור ואובמה.

מלחמת וייטנאם וועדת צ'רץ'

מלחמת וייטנאם גרמה לכך שהשימוש ביומינט נתפס ככישלון מוחלט. מאמרים וספרים רבים דנו בכישלון הכולל של המלחמה, אך דומה שהנושא שחזר ועלה בהם יותר מכל היה המודיעין הגרוע או הניצול הלא נכון שלו. כפי שניתן לקבוע כי משקלה של הטכנולוגיה הולך וגובר על חשבון היומינט באיסוף המודיעין, כך ניתן לקבוע כי מלחמת וייטנאם התנהלה על בסיס תיאוריות וגישות פוליטיות במקום על בסיס מידע מודיעיני, וזאת בשעה שאופייה של המלחמה הצריך הרבה יותר מודיעין זמין. כאמור, הסנטור פרנק צ'רץ' מאיידהו הקים את ועדת החקירה של הסנאט, שפעלה מסוף תקופת ממשל פורד ובתחילת ממשל קרטר, במטרה להצביע על כישלונותיה של קהילת המודיעין האמריקאית במלחמת וייטנאם ולהכניס בה שינויים שישפרו את המצב בעתיד. כפי שהוכיחה ההיסטוריה, הייתה זו טעות קשה.

דוח ועדת צ'רץ', שפורסם ב־27 בינואר 1975, קבע כי "הוועדה הנבחרת של הסנאט לעניין פעולות המודיעין ערכה חקירה שנמשכה 15 חודשים – החקירה הגדולה הראשונה בנושא המודיעין מאז מלחמת העולם השנייה. החקירה נבעה מהאשמות כלפי מערך המודיעין הלאומי על מעשי עוול מהותיים ובהיקף נרחב". האשמות אלו התמקדו בהיעדר פיקוח וגורם בעל סמכות שאליו יהיה על קהילת המודיעין האמריקאית לדווח. הוועדה לקחה בחשבון את העובדה ששירותי המודיעין של ארצות הברית מעורבים בפעילות בכל רחבי העולם, ובכלל זה בעימותים אזוריים ושבטיים ובאירועים שיש בכוחם לערער משטרים ואזורי עולם שונים, וכן במקרים ובסוגיות פנים־אמריקאיות כמו פרשת ווטרגייט. מטרתה של ועדת צ'רץ' הייתה ליצור שיטת פיקוח על גופי קהילת המודיעין האמריקאית, לא בהכרח בשל טעויות שעשתה, אלא כדי להביא לראשונה לפיקוח של הקונגרס עליה ועל המידע שנאסף במסגרתה.

ההמלצות הסופיות של ועדת צ'רץ' היו המקיפות ביותר שהקונגרס הגיש אי פעם בנוגע לקהילת המודיעין האמריקאית. אחת ההמלצות של הוועדה הייתה להקים ועדה שתחקור את מנגנון המודיעין הלאומי, ובמסגרת זו את שיטות הפעולה שלו ותוצאותיהן במלחמת וייטנאם, וכן פעולות מודיעיניות אחרות שנעשו באותה תקופה.¹² למעשה, המלצות הוועדה נטלו את הסמכויות שהיו לנשיא ולקהילת המודיעין האמריקאית והעבירו אותן לוועדה חדשה של הסנאט, שהוקמה כדי לפקח על כלל הפעילות של קהילת המודיעין של ארצות הברית. הייתה בכך שלילת היכולת של קהילה זאת לקבוע מדיניות או אף להחליט על פעילות מודיעינית. ממשל קרטר התנהל על פי כללים חדשים אלה, וקהילת המודיעין האמריקאית הפכה כתוצאה מכך להיות גוף חסר שיניים. אז גם החלה הטכנולוגיה למלא תפקיד גדול יותר באיסוף המודיעיני, והיומינט נדחק בהדרגה

לשוליים. התפתחות זאת הביאה לכך שהמינהלות המבצעיות של קהילת המודיעין כבר לא היו רלוונטיות כבעבר, שכן גורם הזמן הפך לשיקול משפיע בקביעת הפעילות המודיעינית.

ועדת צ'רץ' והנשיא קרטור

כאמור, ועדת צ'רץ' הוקמה בסוף ימי ממשל פורד, אולם המלצותיה יושמו במהלך ממשל קרטור. מחקרים שנעשו מאז מראים כי ועדת צ'רץ' פגעה בקהילת המודיעין האמריקאית יותר מכל גורם אחר בתולדותיה. הצורך בפיקוח ובבדיקת עובדות היה אמנם מטרה ראויה, אך ועדת צ'רץ' השתמשה בתוצאותיה של מלחמת וייטנאם גם כדי לקבוע את עתיד השימוש ביומינט ובצורות אחרות של איסוף בקהילת המודיעין של ארצות הברית. למעשה, סנטור צ'רץ' החליט כי השימועים בפני הוועדה יהיו על כשלי המלחמה ולא דווקא על כשלי המודיעין באותה מלחמה. ואכן, אף הטעויות במהלך המלחמה נבעו מניהול כושל יותר מאשר מחוסר במודיעין.

מערכת מדינית שמנהלת מלחמה מעבר לים לא תצליח אף פעם להגשים את יעדיה אם המפקדים בשטח לא יורשו לבצע את תפקידם. במלחמת וייטנאם, כללי הכניסה לקרב נקבעו בוויינגטון ולא בשדה הלחימה. הדבר הוביל להתעלמות מסדר הכוחות וממידע מודיעיני, וכן לכשל כולל בקביעת היעדים הסופיים. ועדת צ'רץ' השתמשה בתופעות אלו כדי להגביל את כוחה של קהילת המודיעין האמריקאית. בכך היא סללה נתיב חדש ומסוכן לעתידה של אותה קהילה.

אחת ההמלצות המרכזיות של ועדת צ'רץ' הייתה לחייב את קהילת המודיעין האמריקאית לדווח לקונגרס על כל תחומי פעילותה. מדובר בהמלצה אבסורדית, שכמוה כדרישה שהמודיעין ידווח לראש המטות המשולבים בתקופת הנשיא קנדי. שירותי מודיעין פועלים בצל, ושיטות העבודה שלהם מחייבות חשאיות. הדרישה לתת דין וחשבון לקונגרס עלולה הייתה לגרום לבעיות בתחום הסיווג הביטחוני ובתחום אורך הזמן שיידרש לקבלת החלטות. המלצות ועדת צ'רץ' בסוגיות אלו נדונו מלכתחילה לכישלון.

יומינט היה במהלך מלחמת וייטנאם שיטת האיסוף העיקרית והמקור המרכזי למידע, למרות שהטכנולוגיה, במונחים של נשק ואמצעים חומריים אחרים, התקדמה במהירות והשימוש בלוויינים ובמחשבים אך זה החל. המקורות הטובים ביותר המשפיעים על הצעד הבא בלחימה הם מקורות המעורבים במהלכה. חוסר היכולת לחקור שבויים בעיצומה של לחימה מוריד מעל הפרק את האופציה של הפקת מודיעין חיוני בשדה הקרב עצמו. היומינט הוכיח את יעילותו הרבה בשטח, אולם ועדת צ'רץ' נטלה ממנו את יתרונו זה על ידי הגבלת השימוש בו בעתיד.

הדרישה ששירותי המודיעין של ארצות הברית יבקשו את אישור הקונגרס לפעול, הייתה הופכת את מערך המודיעין האמריקאי כולו לחסר תועלת. כאמור, מסקנות ועדת צ'רץ' והמלצותיה אומצו כפי שהן על ידי הנשיא קרטר. ההחלטה להגביל את גודלם של שירותי המודיעין, פעילותם ושיטות עבודתם יושמה זמן קצר לאחר שקרטר נכנס לתפקידו. הייתה זו הסיבה העיקרית לקריסה של צבא ארצות הברית ושל שירותי המודיעין שלה: במהלך שנות כהונתו של קרטר, העוצמה הצבאית והמודיעינית של ארצות הברית ירדה לרמות הנמוכות ביותר בהיסטוריה האמריקאית. חוסר האמון בצבא ובמערכת הפוליטית הביא לכך שגיוס כוח אדם לשירות צבאי היה בשפל חסר תקדים. גם המיתון הכלכלי של אמצע שנות השבעים, על רקע סיום מלחמת וייטנאם, היה גורם משפיע. הסכמתו של ממשל קרטר ליישם את הממצאים וההמלצות של ועדת צ'רץ' תרמה לאיבוד מעמדה של ארצות הברית כמנהיגת העולם החופשי והחדירה ספק, מבית ומחוץ גם יחד, באשר לעתידה. ברית המועצות הפכה להיות כוח דומיננטי בעולם, ודומה היה שהעידן של הגמוניה אמריקאית קרב לקצו. החשש וחוסר הוודאות הובילו לתחושה כללית של פגיעה בכבוד הלאומי בקרב הציבור האמריקאי. חשש וחוסר ודאות אלה נבעו גם מהמלצותיה של ועדת צ'רץ' להפסיק את השימוש בטכניקות רבות של איסוף מודיעין ממקורות אנושיים. נדרש עשור שלם לפני שצבא ארצות הברית וקהילת המודיעין שלה חזרו לתפקד בצורה יעילה. למעשה, רק בחירתו של נשיא חדש ושינוי בגישתו אפשרו לארצות הברית לשוב למעמד ההגמוני הקודם שלה.

ממשל אובמה

ממשל אובמה היה זה שעשה יותר מכל ממשל אמריקאי אחר בחמישים השנים האחרונות להפסקת השימוש ביומינט. ככל שהטכנולוגיה התפתחה והפונקציונליות השתפרה, פחת הצורך ביומינט לקידום מדיניותו של ממשל זה. ממשל אובמה, ובמיוחד התובע הכללי הולדר, אף קבעו שהשימוש בצורות רבות של יומינט הוא עבירה שדינה עונש. התובע הכללי גם הצהיר בתחילת תקופת כהונתו של הנשיא אובמה כי בכוונתו להעמיד לדין מפעילים בקהילת המודיעין האמריקאית שיהיו מעורבים בעינויים בחקירות. החלטה מתמיהה זאת עשתה יותר מכל דבר אחר לעצירתה של הפעילות המודיעינית האמריקאית: מבצעים נפסקו, מפעילים פרשו, והשימוש ביומינט הוקפא למעשה. מחקרים מצביעים על צניחה דרמטית של המודיעין היישומי (actionable intelligence) בששת החודשים הראשונים לנשיאות אובמה. אין ספק כי תופעה זאת קשורה ישירות להצהרותיו של התובע הכללי.

"החלטת התובע הכללי אריק הולדר לבקש שתובע מיוחד יחקור אפשרות להעמיד לדין פלילי מפעילים של ה-CIA שחקרו טרוריסטים באתרים מחוץ לארצות הברית, היא הדוגמה האחרונה והבולטת ביותר להתערבות פוליטית מצדו של הולדר, שנכנס לתפקידו כשהוא מבטיח לסלק כל סממן לפוליטיזציה במשרד המשפטים".¹³ כאמור, הולדר הכריז על עצמו כמחויב "להיצמד לעובדות ולחוק", אולם התעלם מעובדה קריטית אחת, והיא שתובעים מיוחדים כבר בחנו את ההאשמות של התנהגות בלתי הולמת מצד ה-CIA, ניהלו חקירה בסוגיה זו והגיעו למסקנה שלא להעמיד איש לדין (למעט קבלן חיצוני אחד מחוץ לתוכנית החקירות, שהועמד לדין על תקיפה). הולדר גם לא ציין מעולם כי כוח משימה מיוחד (שכונה באופן לא רשמי "כוח המשימה לבדיקת התעללות בעצירים"), שהוקם במדינת וירג'יניה, כבר שקל בזמנו את כל המידע הרלוונטי בסוגיה, ובכלל זה את דוח המפקח הכללי של ה-CIA משנת 2004, שאף פורסם בפומבי. אותו כוח משימה קבע בשורה של מזכרים שכתב כי אין להגיש כתבי אישום נגד איש.¹⁴ בהחלטתו שתובע מיוחד יחקור אפשרות להעמיד לדין פלילי מפעילים של ה-CIA, נטל למעשה התובע הכללי של ארצות הברית מה-CIA את כוחו והפך את סוכנות הביון המרכזית לבלתי רלוונטית, וכל זאת בגיבוי הנשיא אובמה. הולדר גם גרם בכך לשרשרת של אירועים שהחלישו את יכולת ההגנה האמריקאית למשך שנים. היעדר היכולת להשתמש בטכניקות של עינויים בחקירות גרם לכך שהמידע שנאסף חדל להיות יעיל כפי שהיה בעבר. המלחמה העולמית בטרור התבססה בצורה בולטת על איסוף בשיטת היומינט, אולם בתקופת נשיאותו של אובמה הוצא הגורם האנושי אל מחוץ למשחק המודיעין, וההסתמכות על האמצעים הטכנולוגיים הפכה לשיטה המובילה באיסוף מודיעיני. אמנם, יש לטכנולוגיה יתרונות בתחום הביון, אך היא חסרה את הממד הבין-אישי. זאת ועוד, כפי שקורה בכל שימוש בטכנולוגיה, מערכות טכנולוגיות עלולות להיכשל והמידע המופק באמצעותן עשוי להשתבש. אין בכך כדי לטעון שיומינט הוא שיטה מושלמת, ואף על פי כן, היכולת לאסוף מידע במפגש פנים אל פנים מביאה להפקת מודיעין אמין יותר מאשר באמצעים טכנולוגיים.

השימוש בטכנולוגיה, שהפך תחת ממשל אובמה לכוח המניע היחיד בתחום איסוף המודיעין, טומן בחובו בעיות נוספות: מצד אחד, הטכנולוגיה היא העתיד, בין אם מדובר במזל"טים, במעקב אלקטרוני, במודיעין ממקורות גלויים (OSINT) או במודיעין מדידות וחתים (MASINT). יתר על כן, הטכנולוגיה היא אמצעי נקי יחסית ומעט פחות יקר מאשר בני אדם הפועלים בשטח; מצד שני, הטכנולוגיה משופעת בחסרונות: בין השאר, קשה יותר לאמת את המידע המושג באמצעותה, ואז נוצר הצורך לאמת אותו באמצעות גורם אנושי. חיסרון נוסף של הטכנולוגיה היא העובדה שהמידע המופק באמצעותה זורם במשך 24 שעות ביממה.

מאפיין בולט של השימוש בטכנולוגיה לאיסוף מודיעין הוא היכולת של ממשל אובמה להתהדר בהצלחות של קהילת המודיעין האמריקאית כמעט בזמן אמת. לדוגמה, הפשיטה על מקום מחבואו של אוסמה בן לאדן שודרה בתקשורת בתוך דקות ממועד סיומה, וזאת כדי להצביע באופן מיידי על ההישג של הממשל.¹⁵ אלא שמהלך זה סיפק גם לאויב גישה למידע, ובמיוחד למידע הנוגע למיקום הפעולה ולתוצאותיה. זו אינה דרכה של קהילת המודיעין, שכישלונותיה מתפרסמים ברבים, אך הצלחותיה נשארות חסויות. מה שצריך לקבוע הם ביטחוננו ובטיחותו של הציבור האמריקאי בארצות הברית עצמה ומחוצה לה, ולא הצורך של מישו לקבל את האשראי לפעולה מוצלחת.

פרסום הצלחות מודיעיניות הביא להרחבת התפוצה של מידע מסווג לציבור על ידי אנשי קהילת המודיעין האמריקאית שפרשו מתפקידיהם והחליטו לפרסם ספרים הכוללים מידע על מבצעים מוכרים להם. תופעה זאת עומדת בניגוד למצב ששרר בעבר, שבו מבצעים של קהילת המודיעין והכוחות המיוחדים של ארצות הברית היו נושאים סודיים שלא פורסמו ברבים ולא שימשו לעשיית רווחים. מצב זה השתנה, כאמור, תחת ממשל אובמה, עד כדי כך שארגון Judicial Watch פרסם מאות תכתובות של ה-CIA ושל משרד ההגנה האמריקאי. בפרסומים אלה הוא חשף, בין השאר, כי הממשל הדליף ליוצרי סרטים מידע מסווג בנוגע לפשיטה שבה חוסל בן לאדן.

ממשל אובמה לא רק אימץ את הדוח של ועדת צ'רץ', אלא אף העצים וחיזק פי כמה את הנאמר בו. זאת, למרות שהעולם השתנה מאוד מאז שנות השבעים של המאה הקודמת: המלחמה הקרה הסתיימה וברית המועצות התפרקה, הטכנולוגיה הפכה לכלי לאיסוף מודיעין ולהשגת סוגים שונים של מידע, העולם הפך להרבה יותר קטן במונחים של תנועה ותקשורת, והציבור נוטל תפקיד פעיל הן באיסוף מידע והן בהעברתו, תוך שהוא מוסיף את דעותיו. כל אלה הביאו לכך שדווקא הפעילות החשאית הפכה לחשובה יותר מאי פעם. למרות זאת, ממשל אובמה רואה בפעילות זאת רק אמצעי להשגת תוצאות שבהן הוא יוכל להתפאר. המושג "חגיגת הניצחון" ("spiking the football"), המאפיין את משחק הפוטבול האמריקאי, הפך לחלק מהלקסיקון המתאר את הנוהג של ממשל אובמה להתפאר במעשים שנעשו על ידי אחרים הנמצאים בקו הסכנה.

השימוש בטכנולוגיה לצרכים מודיעיניים כולל כיום תקיפות של מזל"טים, שהפכו לשיטה המועדפת לנטרול האויב מבלי להתחשב בנזק הנלווה שהיא גורמת, וכן פעולות המבוצעות עוד לפני שהמידע שהושג באמצעים טכנולוגיים קיבל אימות. הטכנולוגיה גם מאפשרת לאסוף מידע על אזרחים פשוטים, על מנהיגים ולמעשה כמעט על כל אדם. אלו אינן שיטות העבודה המסורתיות של קהילת המודיעין.

קשה שלא להגיע למסקנה כי ממשל אובמה משתמש בקהילת המודיעין האמריקאית כדי לעשות את "העבודה המלוכלכת", אך לא עומד מאחורי האנשים שעליהם מוטלת משימה זאת. דוגמה לכך היא כוונת משרד המשפטים של ארצות הברית לחקור ולהעמיד לדין מפעילי יומינט של ה-CIA שעשו שימוש בעינויים במהלך חקירות. בכך העמיד למעשה משרד המשפטים למשפט לא רק את אותם מפעילים, אלא גם את שיטות הפעולה שלהם, ועשה זאת לא בבתי המשפט אלא באמצעי התקשורת. יש לציין, בהקשר זה, כי אף שעינויים אינם שיטת חקירה קבילה, הקונגרס האמריקאי חוקק חוקים שמתירים חקירות בשיטות המשלבות עינויים. בכל מקרה, איסוף מידע בסביבה הנמצאת תחת שליטה (כמו חקירות בטריטוריה הנמצאת בשליטה אמריקאית) יעיל בהרבה מאשר איסוף מידע באזורי לחימה.

כאמור, השימוש ביומינט במטרה לשרת את ביטחונה של ארצות הברית הלך ופחת בהתמדה, וזאת במקביל להתקדמות הטכנולוגיה כאמצעי לאיסוף מודיעין. במהלך חמישים השנים האחרונות, ובמיוחד לאורך שלושת הממשלים שהוזכרו במאמר זה, קטן מאוד חלקו של איסוף המודיעין באמצעות מפגש פנים אל פנים עם מקורות אנוש. עם זאת, היו ממשלים אחרים בתקופה זו שדווקא הכירו בערך היומינט ובמידע שנאסף בטכניקות של חקירה לסיכול מתקפות על יעדים אמריקאיים. לא ברור, לפיכך, מדוע הממשלים של פורד, קרטור ואובמה לא הבינו את חשיבותו וערכו של היומינט. התשובות לכך יכולות להיות רבות.

הכישלון להבין את יתרונות השימוש ביומינט הוא המפתח להצלחת מרבית מתקפות הטרור בארצות הברית ומחוצה לה. נכון הוא שרבות מהשיטות המשמשות באיסוף יומינטי אינן שגרתיות ואינן נעימות, אך המידע שניתן להשיג באמצעותן עשוי להיות שקול למניעת מתקפה על ארצות הברית. אלא שהמנהיגות הפוליטית של ארצות הברית היום מעדיפה מודיעין שמקורו בטכנולוגיה על פני מודיעין ממקורות אנושיים. העדפה זו הינה חלק ממגמה כוללת של העדפת הטכנולוגיה, אך טכנולוגיות אינן, ולא היו מעולם, הדרך היחידה להצליח במבצע מודיעיני. זאת ועוד, הטכנולוגיה ממשיכה להשתנות ולהתפתח על בסיס יומיומי, ואף יצקה משמעות חדשה לאיסוף המודיעין, אך דבר זה לא ביטל את הצורך במקורות אנושיים כדי לספק הן מודיעין קרבי והן מודיעין בסיסי.

כפי שכבר צוין, הטכנולוגיה צמחה במהירות במהלך חמישים השנים האחרונות, וההתפתחויות המתקדמות ביותר בה חלו ב-15 השנים האחרונות. מודיעין אלקטרוני (ELINT), מודיעין אותות (SIGINT) ומקורות אחרים הם עתה גורמים משמעותיים באיסוף מודיעין. הבעיה היא שכל השיטות הללו אינן אישיות, ומחייבות ניתוח והערכה רבים יותר מאשר מחייב המודיעין הנאסף ממקורות אנושיים. בנוסף לכך, מידע המופק ממקורות אלקטרוניים חסר ניואנסים או שפת

גוף של שיחה אנושית, שעל פיהם ניתן לקבוע את אמינות המידע. על כך ניתן לומר כי כל שיטות האיסוף הן חשובות, אך השיטה האישית היחידה היא היומינט. סוגים רבים של עובדים פועלים בקהילת המודיעין. יש בהם אנשי מחקר הבוחנים את הנתונים הגולמיים; יש מדענים שבונים שיטות ותוכניות חדשות לניתוח המידע; וישנם המפעילים, הנמצאים בדרך כלל בשטח, זוכים למעט מאוד הכוונה או גיבוי, ואף אחראים על עצמם ועל ביטחון המקורות אותם הם מפעילים. אלה הם המאפיינים של שירות חשאי, והחשאיות היא הבסיס ליומינט.

המפעיל היומינטי פועל מתוך אמונה שהמדינה תעמוד מאחוריו אם ייקלע לבעיה. הוא נמצא רוב הזמן בשטח, כשחלק גדול ממנו, לעתים חודשים או שנים, הוא פועל לבדו. תפקידו מצריך כניסה למצבים מסוכנים מאוד. הרעיון הוא שהמפעילים יהפכו לחלק מקבוצה וידווחו בחזרה את המידע שהם אוספים. מידע זה עשוי לכלול התרעה על מתקפה מתוכננת או על תוכניות לפיגוע בסדר גודל של הפיגועים של 11 בספטמבר 2001. המפעילים נמצאים בסכנה לאורך מרבית שנות עבודתם, והם עושים אותה מתוך אהבה לארצם. כאשר התובע הכללי של ארצות הברית מאיים לתבוע אותם לדין, המוטיבציה שלהם לפעול והאמון שלהם בממשל הולכים ונפגעים.

כאמור, יומינט היה המקור למידע שגרם למניעת מתקפות מתוכננות. היומינט גם סיפק מידע על מטרות ומנהיגים, והוכיח עצמו לכל אורך השנים כשיטה האמינה ביותר לאיסוף מודיעין. דומה שממשל אובמה סבור כי שיטה זו אינה נחוצה עוד וכי יש להיפטר ממנה. אך כפי שהראו המחקרים, ללא שימוש ביומינט העולם יהפוך למקום הרבה יותר מסוכן, ואפילו עתידה של ארצות הברית עלול להיות מוטל בספק. זאת ועוד, ייתכן שאירועי הטרור של ימינו הם בחלקם תוצאה של המחסור ביומינט, השורר מאז תחילת ממשל אובמה. מלבד הצבעה על היתרונות של השימוש ביומינט, המחקרים השונים מציגים גם את הבעיות שיצרו שלושת הממשלים שלא האמינו באפקטיביות של המודיעין האנושי.

האמת נמצאת בתוצאות, והדרך היחידה לשפוט את יעילות היומינט היא באמצעות לימוד ההיסטוריה. הכוונה היא הן ללימוד העבר והן ללימוד אירועים בני זמננו, מתוך כוונה וניסיון להבין מהם מה צופן העתיד. זוהי הדרך היחידה להיווכח ביתרונות היומינט מצד אחד ובבעיות שנגרמות כתוצאה מאיבוד האמון בשיטת פעולה זו מצד שני. רק העתיד יוכיח האם העמדה המובעת במחקרים היא הנכונה. אירוע שנחשף לאחרונה הוסיף לחששות סביב השימוש ביומינט: למרות נטייתו של ממשל אובמה להסתמך על אמצעים טכנולוגיים לאיסוף מודיעין, מתברר כי ה־CIA ממשיך להשתמש ביומינט כאמצעי העיקרי לאיסוף מידע. לפי דיווח מהעת האחרונה, מנהל ה־CIA הודה שבוצע מעקב של הסוכנות אחר הדואר האלקטרוני והתכתובות של ועדת המודיעין של הסנאט. חקירה פנימית של ה־

CIA מצאה שאנשי הסוכנות חדרו לרשת מחשבים ששימשה את ועדת המודיעין להכנת דוח על תוכנית המעצרים והחקירות של ה-CIA. על פי הדיווח, המפקח הכללי של ה-CIA, שלושה קציני טכנולוגיית מידע של הסוכנות ושניים מעורכי הדין שלה "ניגשו או אפשרו גישה לא הולמת" לאנשי סוכנות הביון לרשת המחשבים ששימשה את חברי הצוות של ועדת המודיעין של הסנאט שעסקו בהכנת הדוח, אשר נהנו מגישה למיליוני מסמכים של ה-CIA באחד האתרים של הסוכנות. שמות המעורבים בחדירה עדיין לא הותרו לפרסום, משום שהדוח המלא עדיין לא פורסם לציבור.¹⁶ הבית הלבן הגן בפומבי על מנהל ה-CIA, ג'ון ברנן, באומרו שברנן נקט "צעדים סבירים" כדי לטפל בהתנהגות עובדי ה-CIA בפרשה. צעדים אלה כללו המלצה לפתוח בחקירה והודעה כי יקבל את תוצאותיה, וכן מינוי מועצה לביקורת. הגילוי על אירועים אלה היה הרסני עבור סוכנות הביון המרכזית של ארצות הברית, במיוחד לאור עמדתו השלילית של ממשל אובמה כלפי השימוש ביומינט. זוהי שערורייה שקשה יהיה להתגבר עליה, והיא הופכת את עתידו של היומינט בארצות הברית לשברירי עוד יותר.

סיכום: מבט אל העתיד

התחומים העיקריים שבהם עוסק היומינט נדונו ונבחנו לאורך השנים. עמדתם של שלושת הממשלים האמריקאיים שהוזכרו במאמר זה מהווה מפתח להבנת ההתייחסות השלילית לסוג זה של איסוף מודיעין ולרצון לעצור את השימוש בו. ככלל, אמצעים המשמשים לאיסוף מידע אינם נושא לבחינה ציבורית, למרות היותם לעתים בלתי נעימים וגובלים באי-חוקיות. יתר על כן, במצבי מלחמה יש להשתמש באמצעים הזמינים לאיסוף מודיעין ולהסכין להם. הוויכוח לגבי עינויים אינו הטיעון הנכון להפסקת השימוש ביומינט. רוב הציבור מבין את הצורך באיסוף מידע ואינו מוטרד מהשיטות הנקוטות להשגתו. האמצעים להשגת המידע חשובים פחות מאשר התוצאות, וישנם מקרים רבים שבהם הציבור אינו חש כלל צורך לדעת, שכן מה שחשוב לו הן בראש ובראשונה התוצאות. זאת ועוד, מה שנחשב לעינוי עבור אחד הוא חקירה מוצלחת עבור מישהו אחר. אם ניתן למנוע מתקפה בסגנון של 11 בספטמבר 2001, הציבור יתמוך בכך, ללא קשר לאמצעים שנקטו. מניעת האמצעים לאיסוף יומינט כמוה כהחלטה מודעת של ארצות הברית להמר על הטכנולוגיה כאמצעי העתידי של האיסוף המודיעיני. איסוף טכנולוגי הוא שיטה פחות מאיימת מאשר איסוף יומינט, ואף יותר משתלמת מבחינה כלכלית, אלא שתוצאותיה הן פחות משביעות רצון. הקושי הטמון באיסוף המודיעיני הוא באימות המידע הנאסף בשיטה זו וביכולת להגיב למקור המידע ולשוב אליו. שיטת האיסוף היחידה שניתן לאמת את המודיעין המושג באמצעותה היא זו שנעשית באמצעות אנשי מקצוע המוצבים בשטח, ועוד יותר מכך, בעזרת אלה הקשורים

הדוקות עם "האנשים הרעים", מהם הם שואבים את המידע. שיטה זו אמנם מסוכנת יותר מעצם טיבה, אך הרווח שבה עולה על הסיכון, שכן היא מאפשרת לאסוף מודיעין שניתן לאמתו. יש מקום לשימוש בטכנולוגיה במונחים של ניתוח מידע וביצוע מעקבים, אולם אלה אמצעים עקיפים בלבד לאיסוף מידע. בסופו של דבר, מקורות חיים הם האמצעי הטוב ביותר לאיסוף מודיעין.

חלק מהשיטות של האיסוף היומינטי מעוררות דאגה, והשימוש בעינויים בחקירות נחשב לבלתי חוקי בממשל אובמה. למרות שזוהי הדרך הטובה ביותר לאיסוף מודיעין, נראה שארצות הברית, או לפחות הממשל הנוכחי, חסרים את האומץ לאשר את השימוש בשיטת איסוף זו. ואכן, אף שעינויים נחשבים לבלתי חוקיים, טובת הציבור מחייבת לשקול שימוש בהם ובכל אמצעי אחר שנדרש כדי למנוע פגיעה באוכלוסייה.

ברגע שהתובע הכללי של ארצות הברית הכריז כי חוקרי CIA יועמדו לדין, הוא שם למעשה קץ לשימוש ביומינט.¹⁷ כאשר למפעיל CIA אין אמון בהנהגה שלו, קרוב לוודאי שהמשימה שהוטלה עליו לא תושג. מבצעים יש לנהל מתוך תמיכה מלאה של הממשל, גם אם הם מתקרבים לחציית קו אדום. המפעיל צריך לדעת שהוא לא יהיה נתון לסכנה של עמידה לדין על שמילא את תפקידו. למרבה הצער, אין זה המצב כיום, וגם לא הנחת המוצא של אנשי קהילת המודיעין האמריקאית. טכנולוגיה, תקשורת ותנועה חופשית הפכו לטבע שני של האדם בימינו, ותרמו לצמצום המרחק בין מדינות וקבוצות של אנשים. כדי שאמצעים טכנולוגיים לאיסוף מודיעין ייחשבו למוצלחים, המידע חייב להיות מאומת ומנותח כמעט בזמן אמת. דבר זה אינו אפשרי מסיבות רבות, ובהן העובדה שהפצת המידע מצריכה זמן רב יותר מאשר זה העומד בדרך כלל לרשותנו. לעומת זאת, הוויתור על יתרונותיו של היומינט יגרום לכך שהסכנות בפניהן ניצב העולם ימשיכו לגדול, עד שיגיעו למסה קריטית. או אז נראה שוב מתקפות בנוסח 11 בספטמבר 2001. רק כאשר ארצות הברית תיפגע שוב, ישתנו החוקים.

דומה שממשל אובמה מעוניין באידיאולוגיה יותר מאשר בביטחון ובהתגוננות. אמנם, איש אינו מעוניין במלחמה, אך לא ניתן להתעלם מהעובדה שלעתים אין ברירה אלא להילחם. כאשר הממשל האמריקאי מגיב במקום ליזום (משתמש בסייגנט במקום ביומינט), הוא פותח פתח לסוגים שונים ורבים של מתקפות טרור. גודלן והיקפן של מתקפות כאלו אינו ברור, אך החשוב הוא מה תהיה תגובתה של ההנהגה להן. ההוכחה לחשיבותה של שיטת היומינט היא רק שאלה של זמן, והתחושה היא שאין מדובר בזמן רב.

הערות

- Jennifer Rubin, "Eric Holder's Anti-CIA Witch Hunt," *Weekly Standard*, August 31, 2009. 1
- שם. 2
- "Prosecuting the CIA: Eric Holder Unleashes a Special Counsel on U.S. War Fighters," *The Wall Street Journal*, August 25, 2009. 3
- "Intelligence Collection Disciplines (INTs)," *FBI*, September 9, 2010. 4
- Steven O'Hern, "Details on Suicide Bomb Attack at CIA Base – FOB Chapman," *Intelligence Wars*, January 11, 2010. 5
- Ray Rivera, Sharifullah Sahak and Eric Schmitt, "Militants Turn to Death Squads in Afghanistan," *The New York Times*, November 28, 2011. 6
- Nicholas Munn, "Crowdsourcing: A New Perspective on Human Intelligence Collection in a Counterinsurgency," *Small Wars Journal*, January 3, 2012. 7
- "Intelligence Community Directive (ICD) #304 – Human Intelligence," *Office of the Director of National Intelligence*, March 6, 2008, Amended July 9, 2009. 8
- "Obama Backs Holder in CIA Interrogation Probe," *Fox News*, September 21, 2009. 9
- President Obama, interview by Bob Schieffer, *Face the Nation*, *CBS News*, September 9, 2009. 10
- Scott Shane, "U.S. Intelligence Community under Closest Scrutiny since 1975 Church Committee Hearings," *The New York Times*, July 26, 2013. 11
- "Final Report of the Select Committee to Study Governmental Operations with Respect to Intelligence Activities, United State Senate, together with additional, supplemental and separate views," U.S. Congress, Senate Report no. 94-755 (1976). 12
- Jennifer Rubin, "Eric Holder's Anti-CIA Witch Hunt," *Weekly Standard*, August 31, 2009. 13
- שם. 14
- Mark Owen and Kevin Maurer, *No Easy Day: The Firsthand Account of the Mission that Killed Osama bin Laden* (New York: Penguin 2012). 15
- Mark Mazzetti and Carl Hulse, "Inquiry by C.I.A. Affirms it Spied on Senate Panel," *The New York Times*, July 31, 2014. 16
- Jennifer Rubin, "Eric Holder's Anti-CIA Witch Hunt," *Weekly Standard*, August 31, 2009. 17